

2022-02-08

Rev. 2022-02-08

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS 2021/487

Ryssbergens naturreservat

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken besluta om att förklara Ryssbergen som naturreservat enligt förslag till föreskrifter, avgränsning och skötselplan daterad den 11 januari 2022, bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 8 februari 2022.

Beslutet gäller endast om beslut om detaljplan för del av Ryssbergen vinner laga kraft, KFKS 2016/97-214. Föreskrifterna för naturreservatet träder i sådant fall i kraft fyra veckor efter publicering på kommunens webbplats

Sammanfattning

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutade den 27 april 2011 att påbörja inrättandet av Ryssbergens naturreservat under 2012. Sedan dess har ett stort antal inventeringar genomförts i Ryssbergen, bland annat naturvärdesinventeringar och inventeringar av fladdermöss, fåglar och insekter. En mindre workshop har också hållits med natur- och friluftsföreningar. Arbetet med att ta fram förslaget till föreskrifter, avgränsning och skötselplan skedde under 2020.

I stort sett hela det föreslagna naturreservatet har höga eller högsta naturvärde och cirka hälften av reservatet utgörs av en nyckelbiotop. Reservatet utgör cirka 40 % av en ekologisk värdekärna och är en viktig spridningslänk i öst-västlig och nord-sydlig riktning för barrskogslevande arter och arter knutna till gammal ädellövskog. Syftet med Ryssbergens naturreservat i förslag till föreskrifter, avgränsning och skötselplan är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer samt att inom ramen för bevarande av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv.

Förslaget sändes ut på ett brett samråd. Vid samråden inkom totalt 145 yttranden, varav 123 från privatpersoner. Synpunkter och ändringar beskrivs närmare i samrådsredogörelsen, bilaga 2. Synpunkterna i samråden handlade i huvudsak om att avgränsningen av reservatet bör göras om och utökas till att omfatta hela den ekologiska värdekärnan på cirka 30 hektar mellan Svindersviks gård och Östra Vikdalen. Majoriteten

av yttrandena framför att ett mindre reservat riskerar att utarma den biologiska mångfalden i hela Ryssbergen, även inom reservatet. Även exempelvis rekreationsvärden och områdets förmåga att leverera ekosystemtjänster bedöms försämrats. Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, föreningar och privatpersoner vill se ett större naturreservat. Bland annat Länsstyrelsen, Sjöfartsverket, Nacka vatten och avfall, fastighetsägarna och föreningarna hade även en del mindre synpunkter på föreskrifterna och skötselplanen.

Efter samrådet har förtydliganden och tillägg gjorts i föreskrifterna. Reservatets avgränsning har inte ändrats.

Ärendet om inrättande av naturreservat tillstyrkes av natur- och trafiknämnden den 25 januari 2022. Parallellt finns förslag till beslut om att anta detaljplanen för Ryssbergen och förslag till genomförandebeslut och beslut om att ingå avtal om överföring av mark vid bildande av naturreservat för Ryssbergen. Samtliga ärenden är avhängiga av varandra och kommer behandlas i kommunstyrelsen den 14 februari 2022.

Ärendet

Den 27 april 2011 beslutade miljö- och stadsbyggnadsnämnden att påbörja inrättandet av Ryssbergens naturreservat under 2012. I den reviderade översiktsplanen från 2018 finns området med som pågående reservatsbildning. Sedan beslutet i miljö- och stadsbyggnadsnämnden har ett stort antal inventeringar genomförts i Ryssbergen, bland annat naturvärdesinventeringar och inventeringar av insekter, fåglar och fladdermöss. En mindre workshop med natur- och friluftsföreningar genomfördes i juni 2020. Arbetet med att ta fram förslaget till föreskrifter, avgränsning och skötselplan skedde under 2020.

Syftet med Ryssbergens naturreservat är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets hållmarkstallskogar, bergbranter med gamla tallar samt lövdominerade skogspartier med hassel, ek och grova aspar ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarande av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av ett tätortsnära naturområde för rekreation och friluftsliv.

Syftet ska uppnås genom att skogen i huvudsak får utvecklas fritt. På vissa platser genomförs naturvårdande skötsel såsom frihuggning av gamla träd, utglesning av stamtäta grupper med löv och yngre tall samt skapande av död ved. Biologiska värden ska stärkas och skogens strukturer bevaras och utvecklas. Vidare ska syftet tillgodoses genom information samt vid behov skötsel och anläggning av mindre friluftsanordningar och utmärkning av stigar och värdefulla platser ur natur- och kultursynpunkt. Friluftsanordningarna ska ha en kanaliseringseffekt och samordnas med bevarande av områdets höga naturvärden.

I stort sett hela det föreslagna naturreservatet har höga eller högsta naturvärde och cirka hälften av reservatet utgörs av en nyckelbiotop, klassad som barnnaturskog av

Skogsstyrelsen. Det föreslagna reservatet karaktäriseras av mycket gammal skog av främst tall men det finns även inslag av lövträd och det finns en stor mängd död ved i olika nedbrytningsstadier. Skogen har en lång kontinuitet på flera hundra år och ett stort antal naturvårdsarter, varav flera rödlistade, har påträffats. Bland annat många arter kopplade till gamla träd, död och bränd ved och det finns en rik insektsfauna. Efter att delar av Ryssbergen brann 2018 har många brandberoende och brandgynnade arter påträffats, exempelvis sotsvart praktbagge, liten brandlöpare, brandsvartlöpare och ragghornig kamklobagge. Förutom insekter förekommer olika sällsynta och intressanta arter, exempelvis fågel, fladdermöss, svampar, mossor och lavar. Det föreslagna reservatet utgör cirka 40% av en ekologisk värdekärna och är regionalt viktigt då det ligger i anslutning till Nacka-Värmdökilen. Det utgör en viktig del i den gröna infrastrukturen och är en spridningslänk i öst-västlig och nord-sydlig riktning, främst för barrskogslevande arter men även för arter knutna till gammal ädellövskog.

Ryssbergen som helhet är välanvänt av boende, föreningar, skolor och förskolor i Nacka. Flera mindre stigar finns i området och på vissa ställen är marken hårt sliten. Inom det föreslagna reservatet finns två kulturhistoriska lämningar; en fyndplats för en bit slagen kvarts, som påträffades i markytan efter skogsbranden 2018, samt ett område med militära lämningar.

Framtagande av förslag till föreskrifter, avgränsning och skötselplan för Ryssbergens naturreservat har samordnats med detaljplaneprojekten för Ryssbergen och trafikplats Kvarnholmens verksamhetsområde.

Samråd

Förslaget sändes på ett brett samråd till bland annat myndigheter, fastighetsägare, föreningar och allmänhet under perioden 15 januari-15 mars 2021. Vid samrådet inkom totalt 145 yttranden, varav 123 från privatpersoner. Synpunkterna handlade i huvudsak om att man vill göra om reservatets avgränsning så att hela den ekologiska värdekärnan på cirka 30 hektar mellan Svindersviks gård och Östra Vikdalen omfattas. Majoriteten av yttrandena lyfter fram vikten av att bevara ett större område som naturreservat för att inte riskera att utarma den rika biologiska mångfald som finns i Ryssbergen idag, även inom reservatet. I yttrandena framhävs också att reservatets begränsade storlek innebär negativa konsekvenser för rekreationsvärden i och med att de mest lättillgängliga och låglänta delarna av Ryssbergen exkluderas från naturreservatet. Även Ryssbergens förmåga att leverera ekosystemtjänster och behålla sin motståndskraft mot förändringar bedöms försämrats i med den begränsade omfattningen av naturreservatet.

Av länsstyrelsen och Skogsstyrelsens synpunkter framkommer att de i huvudsak vill se att reservatet utökas till att omfatta hela området mellan Svindersviken och väg 222. Länsstyrelsen har även några mindre synpunkter på föreskrifterna och skötselplanen.

Sjöfartsverkets synpunkter handlar om att de vill att det ska vara möjligt att fortsättningsvis sätta upp och underhålla sjösäkerhetsanordningar. Nacka vatten och avfall AB har synpunkter på möjligheter att ansluta va-ledningar samt avleda dagvatten till reservatet. Fastighetsägarna har synpunkter på ersättningsfrågor och gränsdragningar samt vissa av föreskrifterna. Av kommunstyrelsens samrådsyttrande framgår att föreskrifterna ska möjliggöra ytterligare åtgärder som är till gagn för reservatets syften, exempelvis utegym. Av inkomna synpunkter från miljö- och stadsbyggnadsnämnden framgår bland annat att föreskrifter och skötselplan ska förtydligas för att kanalisera besökare och minska slitage samt att uppföljande inventeringar av naturvärdena kan behövas.

Efter samrådet har förtydliganden och tillägg gjorts i föreskrifterna, exempelvis har tältning och klättring förbjudits, B-föreskrifterna har förtydligats och undantag för sjösäkerhetsanordningar, anslutning av va-ledningar samt avledning av dagvatten gjorts. Mindre justeringar har även gjorts i skötselplanen med förtydligande av tillhörande kartor. Synpunkter på fastighetsägarfrågor hanteras i en separat process. Reservatets avgränsning har inte ändrats.

Tidigare fastighetsägare (KF Fastigheter) sålde sitt bolag med tillhörande fastighet Sicklaön 13:2 till (PEFAB Peter Eriksson Fastighets AB) i oktober 2021. Natur- och trafiknämnden beslutade den 23 november 2021, § 206, att delge handlingarna till den nya fastighetsägaren. Synpunkter och ändringar beskrivs närmare i samrådsredogörelsen, bilaga 2.

Långt efter samrådstiden, den 3 januari 2022, inkom synpunkter från Svenska Turistföreningen, Stockholms lokalavdelning. I likhet med andra anser föreningen att naturreservatsområdet ska vara större och omfatta marken fram till Svindersvik och strandremsan in till Svindersvikens slut.

Ärendets beredning

Ärendet om inrättande av naturreservat tillstyrkes av natur- och trafiknämnden den 25 januari 2022. Parallellt finns förslag till beslut om att anta detaljplanen för Ryssbergen och förslag till genomförandebeslut och beslut om att ingå avtal om överföring av mark vid bildande av naturreservat för Ryssbergen. Samtliga ärenden är avhängiga av varandra och kommer behandlas i kommunstyrelsen den 14 februari 2022.

Ekonomiska konsekvenser

Vid bildande av reservatet kommer det tillkomma en del engångskostnader, exempelvis för utmärkning av reservatets gräns och anläggning av friluftsanordningar. Denna kostnad beräknas till cirka 800 000 kr. Driften av reservatet beräknas därefter till cirka

150 000 kr årligen. Enheten offentlig utemiljö planerar att söka markåtkomstbidrag för reservatet.

Konsekvenser för barn

Ryssbergens naturreservat kommer att vara mycket positivt för barn då reservatsområdet bevaras för framtiden och de biologiska värden som finns i reservatet bevaras och utvecklas. Reservatet har stora pedagogiska värden och är redan idag väl använt av skolor och förskolor för motion, lek och pedagogik. De höga naturvärdena som finns inom reservatet är viktiga att bevara för framtida generationer.

Bilagor

1. Förslag till föreskrifter, avgränsning och skötselplan, daterad 2022-01-11
2. Samrådsredogörelse Ryssbergen

Mats Bohman
Trafik- och fastighetsdirektör
Stadsledningskontoret

Anita Priebe
Projekteringsledare
Enheten för bygg och anläggning